

พระจอมเกล้าศึกษา : เมืองเพชรบุรี

ผู้เรียบเรียง ดร.ทศพร ทองเที่ยง และ สุภาวดี สังข์วรรณ

เพชรบุรีเป็นเมืองที่เคยรุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยโบราณและเป็นเมืองหน้าด่านที่สำคัญของไทยในกลุ่มหัวเมืองฝ่ายตะวันตก มีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ มีหลักฐานชื่อเรียกปรากฏในหนังสือชาวต่างประเทศ เช่น ชาวฮอลันดาเรียกว่า *พิพริย์* ชาวฝรั่งเศสเรียกว่า *พิพพีล์* และ *พิพรี* จึงสันนิษฐานกันว่าชื่อ "เมืองพริบพรี" เป็นชื่อเดิมของเมืองเพชรบุรี ซึ่งสอดคล้องกับชื่อวัดพริบพาลีที่เป็นวัดเก่าแก่ของจังหวัด และที่วัดแห่งนี้ยังเป็นสถานที่ตั้งเสาชิงช้าอีกด้วย

เพชรบุรี (ศรีชัยวัชรบุรี) เป็นเมืองเก่าแก่มาแต่โบราณ เคยเป็นอาณาจักรเล็ก ๆ อาณาจักรหนึ่ง บางสมัยมีเจ้าผู้ครองนครหรือกษัตริย์ปกครองเป็นอิสระ บางสมัยอาจจะตกเป็นเมืองขึ้นของอาณาจักรที่เข้มแข็งกว่า เจ้าผู้ครองนครได้ส่งเครื่องบรรณาการไปยังเมืองจีนเป็นประจำ เพชรบุรีมีปรากฏเป็นหลักฐานมาตั้งแต่สมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 เช่น พระปราสาท 5 ยอด ณ วัดมหาธาตุวรวิหาร เมืองเพชรบุรีมีศิลปวัตถุมากมาย เป็นหลักฐานที่แสดงว่าเพชรบุรีเคยเป็นบ้านเมืองที่มีผู้คนอาศัยอยู่เป็นชุมชนถาวรมาตั้งแต่สมัยทวารวดี เช่น ศิลปะปูนปั้น ทั้งนี้ก็เป็นไปได้ที่มีการเปลี่ยนชื่อ "วัชรปุระ" เป็น "เพชรบุรี" จากแผลงคำในชื่อ "วัชร" เป็น "เพชร" โดยเปลี่ยนจาก "ว" เป็น "พ"

เมืองท่าแห่งตะวันตก แม่น้ำเพชรบุรี จากเทือกเขาตะนาวศรีไหลลงสู่ทะเลอ่าวไทยที่บ้านแหลมและบางตะบูน เป็นส่วนสำคัญเชิงภูมิศาสตร์ ที่พัฒนาเมืองเพชรบุรีมาเป็นลำดับ เป็นเส้นทางสำคัญในการคมนาคมทางน้ำที่ใช้เรือลัดเลาะตามคลองเชื่อมแม่น้ำอื่นบนฝั่งไปจนถึงการใช้เรือใหญ่ เรือกลไฟตัดข้ามทะเลเข้ามาในการขนส่งสินค้าและผู้คน จนกระทั่งมีการสร้างทางรถไฟในปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและการตัดถนนเพชรเกษม ปี 2493 การเดินทางขนส่งก็สะดวกและรวดเร็วขึ้น แม่น้ำเพชรบุรีก็ยังคงเป็นส่วนสำคัญในการสร้างอาชีพ โดยเฉพาะการเกษตร และการท่องเที่ยวในหลายรูปแบบ ย่านเก่าของเพชรบุรี ชุมชนคลองกระแซง ชุมชนชอยตลาดริมน้ำ และชุมชนวัดเกาะ เริ่มจากวัดมหาธาตุ มุ่งหน้าไปสะพานใหญ่ข้ามไปสู่ตลาดริมน้ำหากเลียวย้ายจะเป็นถนนคลองกระแซงเป็นถนนสายวัฒนธรรมอันเก่าแก่ของละแวกนี้ ทั้งสองฝั่งขนานไปด้วยบ้านเรือนเก่าแก่ เดินข้ามสะพานจอมเกล้า เข้าสู่ตลาดเก่า ที่มีความรุ่งเรืองเพราะเคยเป็นเมืองท่า ผู้คนค้าขายตามเส้นทางแม่น้ำ แม้ปัจจุบันจะไม่มีให้เห็นแต่ภายในตรอกตลาดริมแม่น้ำนั้นกลับถูกแต่งแต้มไปด้วยสีสันอาร์ตหลากหลาย ของชิ้นซ้อที่พลาดไม่ได้ในการเข้ามายังตลาดแห่งนี้ **ข้าวแช่**สูตรต้นตำรับของเมืองเพชร ซึ่งเล่ากันว่าเป็นสูตรของเจ้าจอมมารดากลิ่น ได้ติดตามรัชกาลที่ 4 มาประทับที่พระราชวังพระนครคีรี ข้าวแช่ของที่นี่มีเครื่องเคียงหลัก 3 อย่าง ได้แก่ ปลากระเบนผัดหวาน ผักกาดเค็มผัดหวาน และลูกกะปิ ได้รับประทานข้าวแช่เย็นๆ พร้อมกลิ่นหอมอบควันเทียนทำให้ชื่นใจ

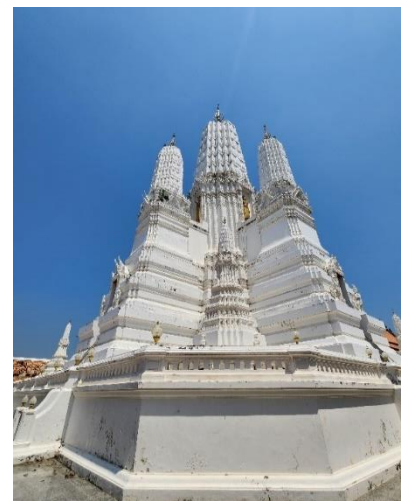
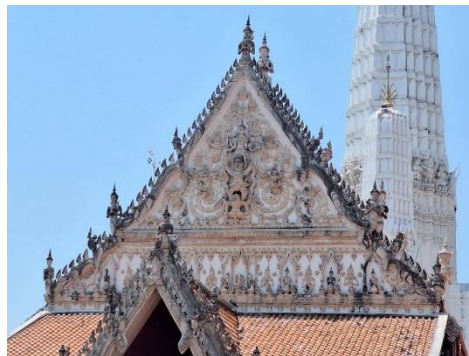
วัดมหาธาตุวรวิหาร เป็นวัดที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ศิลปะและโบราณคดี ที่สืบทอดมาหลายยุคสมัยควบคู่มากับความสำคัญและการเจริญของเมืองเพชรบุรี พระวิหารหลวงของวัดประดิษฐานพระพุทธรูปสำคัญ คือ หลวงพ่อศักดิ์สิทธิ์ วัดมหาธาตุ เป็นพุทธรูปปางมารวิชัย หน้าตักกว้าง 8 นิ้ว หัตถ์ซ้ายถือพัด ชาวบ้านเรียกว่า หลวงพ่อวัดมหาธาตุ ตามประวัติ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) นำมาจากวัดร้างแห่งหนึ่งในจังหวัดเพชรบุรี ประดิษฐานไว้ในพระวิหารวัดมหาธาตุวรวิหารเพชรบุรีเมื่อครั้งพระองค์ยังทรงผนวชอยู่ภายในพระวิหารหลวงผนังทุกด้านมีจิตรกรรมฝาผนังที่สวยงามเล่าเรื่องราวพุทธประวัติได้อย่างงดงาม โดยมีภาพสำคัญด้านหน้าพระประธานคือ **ตอนมารผจญ เป็นรูปพระพุทธรูปปางมารวิชัย เทนือแม่พระธรณี** ปรางค์ก่อกำขึ้นแล้วบิบบวยผมหลังน้ำให้ท่วมจนกองทัพพญามารพ่ายแพ้ไป และมีพระราหูล่างสุด(เหนือการเปลี่ยนแปลงหรือภพพิบัติใดๆ)ทำให้พระโพธิสัตว์ทรงตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระแม่ธรณี จึงเป็นสัญลักษณ์การแสดงความรัก นับถือคือ

1. เปรียบเสมือน มารดา ผู้หล่อเลี้ยงโลก และยกย่องเป็นเทพีผู้ค้ำจุนโลก และสัญลักษณ์แห่งความอุดมสมบูรณ์ กำหนดชีวิต พืชพรรณ อาหารเลี้ยงคน ซึ่งมีพระพรหมเป็นผู้สร้างโลก
2. เป็นผู้ช่วยเหลือ ปกป้องภัยให้คนตั้งมั่นที่จะทำความดี สู้การรู้แจ้งได้โดยไม่ต้องเกรงภัยใด หากมีก็จะมีคนช่วยเหลือเสมอ ดังเช่น พระพุทธรูปปางมารผจญที่พระธรณีบีบบวยผมกำจัดพญามาร
3. เป็นพยานแห่งการทำความดีทั้งปวง เมื่อพระพุทธรูปตรัสรู้แล้วได้ทรงแจ้งแก่พระธรณีโดยการขึ้นนิ้วแตะลงบนแผ่นดินให้เป็นพยานแห่งการตรัสรู้(พระพุทธรูปปางตรัสรู้) ต่อมาได้ใช้การกรวดน้ำบอกกล่าวพระธรณีหลังการทำบุญ คือแจ้งการทำความดีของคน การรู้แจ้งไม่ต้องกลัวคนอื่นจะไม่รู้ ไม่ต้องเอาหน้า คนอื่นไม่รู้ฟ้าดินรู้ ผลแห่งการทำความดีนั้นจะเกิดกับตนเองและสังคมได้เอง

หน้าบันวิหารหลวง ตกแต่งด้วยลายปูนปั้นรูปนารายณ์ทรงครุฑขนาด มีพญาวานรแบกอีกชั้นหนึ่ง สะท้อนถึงการทรงแผ่เมตตาบารมีและอุปถัมภ์ของพระมหากษัตริย์ที่มีต่อวัดสืบเนื่องมา

ด้านหลังพระวิหารหลวง คือ พระปรางค์ 5 ยอด อยู่ในวิหารคด พระปรางค์ เป็นสิ่งก่อสร้างประเภทหนึ่งในงานสถาปัตยกรรมไทย เป็นหลักประธานในวัดเช่นเดียวกับพระเจดีย์ เป็นงานสถาปัตยกรรมที่มีรูปแบบลักษณะเฉพาะของขอม โดยมีคติความเชื่อในศาสนาฮินดู ว่าเป็นสัญลักษณ์ของเขาพระสุเมรุ พระมหากษัตริย์ของขอมในฐานะ “ผู้เป็นเจ้าของจักรวาล” หรือนัยหนึ่งผู้ทรงเป็นภาคอวตารของพระผู้เป็นเจ้า ก่อนที่จะเปลี่ยนเป็นพระโพธิสัตว์ ตามคติพุทธศาสนาเถรวาทที่เผยแพร่เข้าไปมีบทบาทในอารยธรรมเขมร

เขาพระสุเมรุ คือภูเขาที่เป็นศูนย์กลางของโลกหรือจักรวาล ตามคติของศาสนาพราหมณ์ เขิงเขาพระสุเมรุคือพื้นที่ป่าหิมพานต์อันเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์หิมพานต์นานาชนิด อาทิ กิณนร กิณรี คนธรรพ์ สิงห์ ครุฑ นาค ฯลฯ โดยส่วนที่ลึกลงไปได้เขาพระสุเมรุจะเป็น “พิภพอสูร” อันเป็นที่อยู่ของเหล่าอสูรต่างๆ

การสร้างพระปรางจึงแสดงให้เห็นความเชื่อคติการนับถือศาสนาฮินดู พราหมณ์ ผสมผสานเข้าสู่พุทธศาสนาและการปกครองของพระมหากษัตริย์ที่เปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาอย่างเป็นลำดับ ที่ซุ่มประตูทางเข้าสู่พระปรางก็มีรูปปั้นคชสีห์ สัตว์พันธุ์ผสมมีกายเป็นสิงห์ มีหัวเป็นช้าง มีพลังเทียบเท่าช้างและสิงห์รวมกัน จึงเป็นสัตว์ที่น่าเกรงขาม และยังเป็นสัญลักษณ์แห่งอำนาจ ตบะ และเดชะ สนับสนุนให้เห็นความเชื่อการเข้าสู่เขตเขาพระสุเมรุคือพระธาตุ รูปแบบแสดงออกถึงสัตว์หิมพานต์ แสดงให้เห็นว่าคนยุคอดีตก็มีการสร้างสรรค์และแนวคิดเรื่องลูกผสม Hybrid หรือ การผสมพันธุ์ Hybridization ให้ได้ลักษณะเด่นของสิ่งต่างๆ เพื่อให้ได้สิ่งที่ดีกว่า ทางด้านทิศใต้ คือ พระวิหารน้อย เป็นสถาปัตยกรรมสมัยอยุธยา ฐานอ่อนโค้งทรงสำเภา ตั้งอยู่ระหว่างพระวิหารหลวงกับพระอุโบสถ ที่ประดิษฐานพระพุทธรูปหลวงพ่อกู่ทอง ศิลปะแบบอู่ทอง ปางมารวิชัย มีรูปปั้นนรสิงห์ 2 ตัวหน้าทางเข้า ซึ่งไม่ค่อยพบในวัดทั่วไป แสดงให้เห็นแนวคิดของฮินดูที่ยังคงมีอยู่มาก นรสิงห์ เป็นอวตารของพระนารายณ์ นรสิงห์ใช้กรงเล็บฉีกอกของหิรัณยกิपीที่ได้รับพรมาว่าอาวุธใด สถานที่ใด เวลาใด ก็ไม่สามารถฆ่าหรือกำจัดได้ แล้วดึงเอาเครื่องในออกมา(หาอ่านเพิ่มเติม) สะท้อนถึงวิธีคิดของคนในอดีตที่เชื่อว่าไม่มีอะไรที่แก้ไม่ได้ หากคิดจะแก้ก็แก้ได้ วิธีการคิดนอกกรอบเพื่อแก้ปัญหาได้ใช้และสอนกันมานานแล้ว และการบูชา นรสิงห์ นั้นจึงเป็นไปเพื่อปัดเป่าสิ่งชั่วร้าย และทำลายอาถรรพ์ต่างๆ ในที่พักอาศัย เคหะสถาน รวมถึงการเอาชนะศัตรูด้วยเช่นเดียวกัน และวัดมหาธาตุวรวิหารยังได้สร้าง พิพิธภัณฑ์ของวัด เป็นที่รวบรวมศิลปะ ความเป็นมาต่าง ๆ ของวัดไว้ให้ผู้สนใจได้เข้าชม

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหามงกุฎ พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ทรงโปรดปรานเมืองเพชรบุรีตั้งแต่ครั้งยังผนวช และเมื่อขึ้นครองราชย์แล้ว โปรดให้สร้างพระราชวัง วัด และพระเจดีย์ใหญ่ขึ้นบนเขาเตี้ย ๆ ใกล้กับตัวเมืองและพระราชทานนามว่า “พระนครคีรี”

วัดมหาสมณารามราชวรวิหาร หรือที่รู้จักในชื่อ “วัดเขาวัง” เป็นพระอารามหลวงชั้นโท ชนิดราชวรวิหาร สร้างขึ้นในสมัย กรุงศรีอยุธยา โดยไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าใครเป็นผู้สร้าง แต่ได้รับการบูรณะหลายครั้งในช่วงรัตนโกสินทร์ โดยเฉพาะในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้สร้างพระนครคีรีเพื่อเป็นพระราชวังฤดูร้อน โดยมีเจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นผู้ควบคุมการบูรณะ ซึ่งทรงมีความผูกพันกับวัดนี้มาก เนื่องจากในช่วงที่ทรงผนวชเป็นพระภิกษุ ทรงเคยมาพำนักที่วัดนี้บ่อยครั้ง จึงทรงโปรดเกล้าให้ทรงบูรณะวัดมหาสมณารามครั้งใหญ่ พร้อมทั้งโปรดให้มีการสร้างอาคารและสิ่งปลูกสร้างเพิ่มเติม คือ พระอุโบสถ และ พระวิหาร โดยมีการผสมผสานศิลปะและตะวันตกเข้าด้วยกันซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมที่เป็นพระราชนิยมในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นอีกหนึ่งมรดกทางศิลปะและศาสนาที่สำคัญในจังหวัดเพชรบุรี ความงดงามของสถาปัตยกรรมที่ผสมผสานระหว่างศิลปะแบบไทยดั้งเดิมและอิทธิพลตะวันตก

พระอุโบสถหลังคาหน้าจั่ว มีช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์ หน้าบันทั้งสองด้านของอาคารมีตราพระมหาพิชัยมงกุฎแปลงพระรัศมี ขนาบด้วยฉัตร 2 ข้าง ด้านล่างทำเป็นรูปพระอาทิตย์ (ซ้าย) และพระจันทร์ (ขวา) ล้อมรอบด้วยลวดลายก้านขดที่ทำเป็นรูปลายใบไม้อย่างเทศ ฐานอุโบสถเป็นฐานสิงห์และฐานบัวลูกแก้ว ไม่มีลวดลายประดับ ผนังฉาบปูนขาวเจาะช่องหน้าต่าง 5 ช่อง เสาของอาคารบริเวณส่วนบัวหัวเสาทำปูนปั้นด้วยบัวแฉก มีคันทวยไม้ประดับกระจกสีรองรับชายคาปีกนก จุดสำคัญหน้าบันอุโบสถวัดมหาสมณารามที่บอกให้เห็นความสวยงาม ความสำคัญประวัติและความเป็นที่เกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวด้านทิศตะวันออกประดับลายปูนปั้นรูปพระมหาพิชัยมงกุฎขนาบข้างด้วยฉัตรพร้อมด้วยกระต่ายและนกยูง ทิศนคตที่นกยูงเปรียบเสมือนพระอาทิตย์และกระต่ายเสมือนพระจันทร์ อุโบสถวิหารเหมือนสรวงสวรรค์ชั้นที่พระพุทธเจ้าประทับอยู่ เมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ปฏิสังขรณ์วัด จึงได้โปรดฯ ให้ขรัวอินโข่ง วาดภาพจิตรกรรมฝาผนังประดับภายในพระอุโบสถ และภาพทวารบาล ภาพเสี้ยววง (เสี้ยววง) กวางเหยียบเสื่อ (ผู้มีจิตใจกล้าหาญ เด็ดเดี่ยวเพื่อบรรลุนิพพาน) ผู้พิทักษ์ประตูหรือเทวดารักษาบานประตู เสมออุโบสถวัดมหาสมณาราม เป็นหินอ่อนหลักทรงสี่เหลี่ยมตามแบบนิยมสมัยรัชกาลที่ 4 วิหารทรงจตุรมุข เชื่อกันว่าเป็นที่ประทับ เมื่อครั้งทรงดำรงเพศบรรชิตและหน้าบันวิหาร ทรงจตุรมุข ตกแต่งลวดลายปูนปั้น

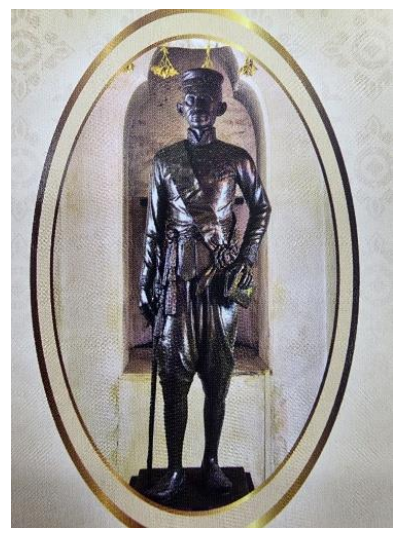
วัดมหาสมณารามราชวรวิหารจึงเป็นมากกว่าวัดทั่วไป ด้วยความสำคัญทางศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว วัดนี้เป็นมรดกที่สะท้อนถึงความรุ่งเรืองของศิลปกรรมและพระพุทธศาสนาในยุคที่มีการฟื้นฟูอย่างเข้มข้น และยังคงเป็นแหล่งรวมใจของชุมชนเพชรบุรีจนถึงปัจจุบัน

จากวัดมหาสมณารามราชวรวิหารขึ้นมา ในเขตอุทยานประวัติศาสตร์ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนครคีรี มีอาคาร และหมู่พระที่นั่งได้ให้ได้ศึกษาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และที่เป็นจุดสำคัญคือพระที่นั่งเวียงยันทวีเชียรปราสาท เป็นยอดปราสาทห้ายอด ภายในประดิษฐานพระรูปหล่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ฉลองพระองค์แบบตะวันตก สวมพระมาลาสักออต ประทับภายใต้พระนพปฎลมหาเศวตฉัตรสะท้อนให้เห็นพระอัจฉริยภาพที่แสดงออกในการผานความเชื่อด้านศาสนา การปกครองและการบริหารบ้านเมืองให้ทันสมัย สื่อสารกับชาติตะวันตกได้อย่างทัดเทียม ซึ่งเห็นได้จาก พระบรมรูปหล่อครึ่งพระองค์ ที่ทรงให้สร้างขึ้นเพื่อส่งถวายพระเจ้านโปเลียนที่ 3 แห่ง ฝรั่งเศส แต่ไม่ทันได้ส่ง ปัจจุบันประดิษฐานภายในส่วนพิพิธภัณฑสถาน พระรูปหล่อทั้งสองพระองค์ก็จะแตกต่างจากที่ประดิษฐานในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีที่ทรงนั่งและไม่สวมพระมาลา ที่จัดสร้างภายหลัง และที่อุทยานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สนามหน้าเขาวิง เป็นที่ประดิษฐานพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้ประชาชนทั่วไปสักการะได้โดยสะดวก

และภายใต้ฐานเป็นอาคารแสดงนิทรรศการฯพระจอมเกล้าฯบรมราชานิทรรศน์ เผยแพร่พระอัจฉริยภาพของ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และกิจกรรมอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนและท้องถิ่น

และของสำคัญอีกชิ้นหนึ่ง คือ หน้าน้ำเดิมของพระอุโบสถวัดพระแก้วน้อย ใน พระนครคีรี โดยลวดลาย หน้าน้ำนี้ มีรูปพระมหาพิชัยมงกุฏ ตั้งบนพานพระมหากฐิน(พานแว่นฟ้า) ขนาบซ้ายขวาด้วยฉัตร 5 ชั้น เป็นพระบรม ราชสัญลักษณ์ประจำพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ร้อมรอบด้วยลายกนกเครือเถา ช่างเมือง เพชรบุรี ได้ถอดลงมาเก็บรักษาและจัดแสดง ณ อาคารประชาสัมพันธ์ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระราชวังอีกแห่งหนึ่งในตัว เมืองเพชรบุรี คือ “พระรามราชนิเวศน์” หรือที่เรียกกันภาษาชาวบ้านว่า “วังบ้านปืน” ด้วยความเชื่อว่าอากาศ ชายทะเลและน้ำทะเลอาจบรรเทาอาการเจ็บป่วยได้ และอาจด้วยเพราะการขึ้นลงเขาวังที่ไม่สะดวก พระราชวังบ้าน ปืน อาคารภายนอกดูเรียบง่าย ด้วยพระราชประสงค์ให้ก่อสร้างในรูปแบบสถาปัตยกรรมยุโรปโมเดิร์นสไตล์ แบบบา โรคและแบบอาร์ทนูโว ซึ่งได้รับความนิยมของเยอรมันในสมัยนั้น ยังสร้างไม่แล้วเสร็จ รัชกาลที่ 5 ก็เสด็จสวรรคต เสียก่อนในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2453

หาดเจ้าสำราญ ตั้งอยู่ในตำบลหาดเจ้าสำราญ อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี อยู่ห่างจากตัวเมืองเพชรบุรี ประมาณ 15 กิโลเมตร เป็นชายหาดที่เคยเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญมาแต่สมัยโบราณ มีประวัติเล่ากันว่า สมเด็จพระนเรศวรมหาราช เคยเสด็จมาที่นี่ พร้อมด้วยสมเด็จพระเอกาทศรถ ทรงพอพระราชหฤทัยในความงามของหาดนี้มาก ทรงประทับแรมอยู่หลายวัน จนชาวบ้านเรียกหาดนี้ว่า หาดเจ้าสำราญ จากหาดเจ้าสำราญไปทางใต้ประมาณ 7 กิโลเมตร เป็นชายหาดปึกเตียน ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยว อีกแห่งของจังหวัดเพชรบุรี หาดเจ้าสำราญเจริญถึงขีดสุดในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ซึ่งเป็นหาดที่มีชื่อเสียงมากกว่าหาดอื่น ๆ ในสมัยนั้น โดยโปรดเกล้าให้สร้างค่ายหลวงขึ้นเรียกว่า "ค่ายหลวงบางทะเล" ตามชื่อของตำบลบางทะเล ที่เป็นที่ตั้งโดยมี "พระตำหนักบริเวณริมหาดแห่งนี้เรียกว่า "พระตำหนักหาดเจ้าสำราญ" ภายหลังทรงหายจากพระประชวร ทรงได้เปลี่ยนชื่อตำบลเสียใหม่ ด้วยชื่อเดิมเห็นว่าไม่เป็นมงคล เป็น ตำบลหาดเจ้าสำราญ ตามชื่อของหาดแต่ต่อมาทรงได้ย้ายพระตำหนักไปยังจุดที่เป็น พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน ในปัจจุบันเพราะหาดเจ้าสำราญมีแมลงวันชุมเนื่องจากพระตำหนักแห่งนี้ตั้งอยู่ใกล้หมู่บ้านชาวประมง จนพระองค์แอบได้ยินข้าราชการบริพารในพระองค์บ่นว่า "หาดเจ้าสำราญแต่ข้าราชการบริพารเปื้อ" และหาดแห่งนี้ยังขาดแคลนน้ำจืดจึงโปรดให้ย้ายไปในที่สุด

เพชรบุรีเป็นเมืองที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น ซึ่งมักถูกกล่าวถึงใน 3 บริบทสะท้อนถึงความหลากหลายของพื้นที่ และวัฒนธรรมของเมืองนี้ ได้แก่ **เมือง 3 วง** ที่เต็มไปด้วยเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ พระนครคีรี พระรามราชนิเวศน์ และพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน **เมือง 3 ทะเล** ที่มีภูมิประเทศหลากหลาย ทั้งทะเลเม็ดทรายของชายหาด ทะเลโคลนของป่าชายเลน และทะเลหมอกบนยอดเขา และ **เมือง 3 รส** ที่สะท้อนถึงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ผ่านรสหวานของน้ำตาลโตนด รสเค็มของเกลือสมุทร และรสเปรี้ยวของมะนาว ทำให้เพชรบุรีเป็นเมืองที่มีเสน่ห์ครบทั้งมิติของประวัติศาสตร์ ธรรมชาติ และวัฒนธรรมอาหารที่ไม่เหมือนใคร

อ้างอิง

สำนักงานธนารักษ์พื้นที่เพชรบุรี. (n.d.). เกี่ยวกับจังหวัด. สำนักงานธนารักษ์พื้นที่เพชรบุรี. . สืบค้น วันที่ 21 มีนาคม 2568. URL. <https://phetchaburi.treasury.go.th/th/about/#:~:text=จังหวัดเพชรบุรี%20เป็นเมืองที่,ชื่อเดิมของเมืองเพชรบุรี>

Wikipedia contributors. (n.d.). จังหวัดเพชรบุรี. Wikipedia, The Free Encyclopedia. สืบค้น วันที่ 21 มีนาคม 2568. URL. [https://th.wikipedia.org/wiki/จังหวัดเพชรบุรี#:~:text=เพชรบุรี%20\(ศรีชัยวัชรบุรี,มันที่%207%20เช่น%20พระ](https://th.wikipedia.org/wiki/จังหวัดเพชรบุรี#:~:text=เพชรบุรี%20(ศรีชัยวัชรบุรี,มันที่%207%20เช่น%20พระ)

การท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรี. (n.d.). หาดเจ้าสำราญ. เว็บไซต์การท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรี. สืบค้น วันที่ 21 มีนาคม 2568. URL. https://www.phetchaburi.go.th/teaw_web/joh.html#:~:text=หาดเจ้าสำราญ%20ตั้งอยู่ห่าง,นี้ว่า%20หาดเจ้าสำราญ%20จาก